

Katanakia am ataei man te COVID-19

Te burokuram ibukin itinakia
ataei ake man 5-11 te ririki n te iti
n totoko ibukin te Covid-19

Te iti n totoko ibukia ataei man 5-11 te ririki ibukin te Covid-19

E karekea aia tai karo ao tan taraua ni katania aia ataei ake man 5 to 11 te ririki man te COVID-19, ni itinaki n te iti totoko ibukia ataei(ni itia ataei) n te Pfizer are e a tia ni baireki ibukia.

Te iti n totoko ae e kabonganaki ibukia ataei bon te Pfizer, are e uarereke korakorana ao mwaitina.

Ataei a kainnanao uoua itia ibukin katanaia raoi. Ti katautaua bwa e na riai 8 te wiki mai inano te maranga i marenan te moan ao te kauoua ni iti. E kona naba ni kakimototoaki marangaia nakon 21 te bong ngkana e kainnanaoaki, ngkana arona bwa am ataei e na moana ana bwainaroaki ake ana kerikaki iai korakoraia ana man n totokoi aoraki.

E kaumaka itinakia am ataei te Botaki ni Kuakua n te iti n totoko ibukin kawakinan mauria ao ni buoka katanaia am utu ao am komuiniti man te COVID-19.

Bonganan te bwainaroaki n totoko

Te iti n totoko bon te kawai ae e rangi ni kakawaki ibukin kawakinan mauria ataei, n ai aron te rabwakau n katantan man te riringa ke kabaeen te roo n te kaa. E katana am ataei man te aoraki ae e korakora ao n katoka butin te aoraki nakoia kain am utu ao n am koununiti.

In Aotearoa, ao ataei a anganki bwainaoraki n totoko ibukin 12 te aoraki, ni ikotaki ma te whooping cough (pertussis), te mitira ao te polio.

Bonganan te iti n totoko ibukin te COVID-19

Itinaki ataei ake man 5-11 te ririki n te iti n totoko e buoka katanaia kain am utu ake a rangi n kakai reke irouia te Covid-19.

Ti tabo ma e bibitaki n tainako manin ke ana wairati te COVID-19. E ngae ngke e ataki bwa e bebete te Covid 19 ngkana e reke irouia ataei, kanga ai aron te cold, tabeman ataei a bon rangi n aoraki iai ao ni kainnanao karinaia n te onaoraki. E kona n reke irouia ataei te Multisystem Inflammatory Syndrome (MIS-C) ike a kainnanao iai tararuakia n te Intensive care. A kona naba n aoraki n te tai ae maan ataei n te (COVID), e ngae ngkana e bebete rotakia n te COVID-19.

N aekakia ikawai am ataei a kona ni kabuta manin te Covid-19 nakoia aomata tabeman ngkana e reke irouia te aoraki aei.

Tanin te iti n totoko ae te Pfizer

Te iti n totoko ae te Pfizer ibukia ataei ake 5 nakon 11 aia ririki e a tia n rinanon kakatai irouia ataei aika roro aikai. N norana, ao muin te iti n totoko aio ake a ribotinaki, a bebete, aki teimaan ao a kan ti tebo naba ma muin bwai n aoraki n totoko ake a anga anganaki ataei.

Te iti n totoko e raoiroi ibukia ataei ake a rabwarabwataki n amwarake. Kaokoron te iti n totoko ae te Pfizer ma bwainaoraki n totoko tabeua bwa akea iai te amwarake, te gelatin ke te latex.

Ti teuana te bwai ae tao e na kona n aki itinaki iai te aomata bwa ngkana e tia n rabwarabwataki (rabwarabwataki ae e rangi ni korakora) i muin itinakina n te iti n totoko ae te Pfizer mai i mwaina ke man renganan te iti n totoko teuana. Teiti n totoko (ibukia ataei) ae te Pfizer e a tia n rinanon tutuo aika a matoatoa ibukin karekean te kariaia n aron taian bwainaroaki n totoko ake a tia ni kakabonganai ataei. Akea kakatai aika a eweriaioaki ke ni kaurerekeaki ibukin tanin ao bonganan te iti.

Katauraoran am ataei ibukin te iti n totoko

1. Kaungaia ao karau i nanoia am ataei.
2. Kaumakia bwa a na amwarake ao ni moi.
3. Noria bwa a kunikainia n kunikaia ake e na bebete iai norakin ao te roko n tabon angaia.

Ngkana a nako nanoia, ao a kona n uota te bwai are a na maninga iai nakon nanoia nakon aia tai ni iti n aron aia bwai n takakaro ae e maraurau ke te tarebon.

Ngkana iai muin bwainaoraki n totoko nakon am ataei n tai aika a nako, kaongoa am tia iti n totoko, ke taetae ma am taokita i mwain kabaeen aia tai ni iti am ataei, ke taetae ma tan ibuobuoki ake a tia n reiakinaki iaon te COVID Vaccination Healthline – **0800 28 29 26.**

Te kariaia

E kainnanoaki te karo, ke te tia tararua ke te tia tararua are e baireaki man te tua bwa ko na ira am ataei nakon ana tai ni iti bwa te ikawai ae e muiokoaki ao n anga te kariaia ibukin itinakia n te iti n totoko.

N te tai ni iti, ao ni kauoman te ikawai ao te ataei a kona n titiraki nakon mwaitin are a taku.

Muin te iti

Kanga aiaron bwainaoraki n totoko nako, ao am ataei tao e na namakina marakin angana ao te bauraura, ke tibutauan te tabo are e itinaki. Muin te iti ake a kona n reke, angin te tai e reke inanon teuana ke uoua te bong n aron:

- te maraki n atu
- a buiwa (kabuebue)
- kanimumuta (te angi n aoraki), mumuta, bekanako
- te kua ae korakora
- aki marurungin te rabwata (namakinan te aki marurung, te nimirakiraki).

Aikai bwaai aika a kabuta ao a kaotia ae e mwakuri te iti. Kaunga te motirawa ao e ibuobuoki naba kamwaitan te moi.

A rangi n kanganga reken ni korakora muin te iti n totoko ae te Pfizer COVID-19 ao ngkana a reke a kaoti naba tabeua te miniti i muin anan te iti n totoko. Ngaia aio bukin katukam ma am ataei n te tabo ike e na tarataraki iai irouia tan mwakuri bwa a aonga ni bwainaorakiaki ngkana e reke aei.

Kanikinaean muin te iti ae e korakora n aekan:

- te korakai ni ikeike
- tibutauan moamoan te aomata ao te roroa
- tatan te buro
- te kiriwantanta ae korakora iaon te rabwata
- Tanoi ao te aki konabwai.

Ngkana ko nori aikai iroun am ataei kaongoia tani mwakuri n te tai naba anne. Ngkana ko aki mena n te tabo ni iti tarebonia 111.

Aoraki aika te Myocarditis, ao te pericarditis ngaia tabeua muin te iti n totoko ae te Pfizer aika a kona ni karekea te aoraki ae e korakora ma a rangi ni karako rekeia. Ni kakatai ake a tia ni karaoaki, ao akea ataei man 5-11 te ririki ake a reke irouia, ma e ngae n anne ao e rangi ni kakawaki bwa a na ataki kanikina aikai irouia roro nako ake a itinaki n te iti n totoko. Ngkana a reke kainikina aikai iroun am ataei ni bong ke wiki rake i muin itinakia n te iti n totoko, kakaea buokam man te tabo ni kukua.

Kanikinaean aoraki aika te myocarditis ao te pericarditis:

- te mwebuaka, te rawawata, koon ke maraki te bwabwa
- te korakai ni ikeike
- namakinan tatan te buro, e buti toki re bukibukin te buro, ke bukibukin te manawa.
- Angin te kiro, tabeibeti ke te tanoi

Kabaea am tai ke an bon roko naba

Ana iti n totoko te Covid -19 a bane n aki kaboaki nakoia aomata ni kabane. Man 17 n Tianuare karo ke tan tararua a kona n roko n akea te kabae ara nakon kiriniki ma aia ataei ke ni kabaea aia tai ni iti ma aia tia tararua ibukin mauria, hauora ke aia taokita iaon **Book My Vaccine** Noria raoi bwa eti te ririki are ko rinea.

Ngkana e raka iaon temanna am ataei ae ko kani kabaea ana iti ke ko aki kona ni kabaea am tai iaon rain, ko kona n tarebonia te COVID Vaccination Healthline iaon **0800 28 29 26** (8am–8pm, 7 te bong n te wiki) ao ti kona ni kabaea am tai ibukim ao ni kaekai am titiraki.

A tauraoi taan rairi taeka.

Ataei ake a toara ke a mwauku

Te tiim ibukia mwauku a tauraoi man te Moanibong nakon te Kanimabong, man 8am -8pm. A na buoka am utu ao ni kabaea am tai ni iti ibukim. A na kona ni kaekai am titiraki ake tao a na iai bukin kainnanon am ataei ni ikotaki ma bebeten reken bwaai, kabonganana te bao ae e aki kaboaki, ke muin te iti ake a reke iroun am ataei.

- Tarebonia **0800 28 29 26** ao taona 2
- Text nakon **8988** n akea boona.
- Emeerina **accessiblecovidvaccinations@whakarongorau.nz**

Rongorongo riki tabeua

Ibukin riki rongorongo ke n toma ma kakae, nakon:

Unite Against COVID-19 – Covid19.govt.nz/tamariki

Ministry of Health – Health.govt.nz/CovidVaccineKids

Te Puni Kōkiri – Karawhiau.nz

Ministry of Pacific Peoples – mpp.govt.nz

Iai am titiraki ibukin te iti n totoko?

Taetae ma tan ibuobuoki ake a tia n reiakinaki iaon

ana tarebon te COVID Vaccination Healthline –

0800 28 29 26 8am–8pm, 7 te bong n te wiki.